

Nr 780

Av herr **Nordstrandh**, om höjning av anslaget till Bidrag till föreläsningssverksamhet m. m.

(Lika lydande med motion nr 619 i Första kammaren)

Som bidrag till föreläsningssverksamhet m. m. (statsverkspropositionen, bil. 10, punkt B 70) har för budgetåret 1968/69 föreslagits ett anslag av 2 290 000 kronor.

Skolöverstyrelsen har anfört att anslaget borde höjas med 203 000 kronor, varav 140 000 kronor skulle hänföra sig till den allmänna föreläsningssverksamheten, 20 000 kronor till föreläsningssverksamheten för handikappade, 20 000 kronor till Folkbildningsorganisationernas föreläsningssbyrå, 21 000 kronor till länsbildningsförbunden och 2 000 kronor till Folkbildningsförbundet. Av skolöverstyrelsens förslag till uppräknings har departementschefen endast tillstyrkt en höjning med 30 000 kronor, avseende de ökade kostnaderna för föreläsningssbyråns och länsbildningsförbundens verksamhet.

År 1963 grep staten in med en omläggning och kraftig ökning av stödet till folkbildningen, omfattande också föreläsningssverksamheten. En central byrå för föreläsningssförmedling tog över all förmedling liksom fördelningen av statsanslagen. Dessa skrevs upp med nära en tredjedel till 2,1 miljoner kronor för föreläsningssverksamheten.

Föreläsningen som bildningsform hade vid ovannämnda tidpunkt haft stora svårigheter under många år, både för att den genom brist på förnyelse haft svårt att konkurrera om publiken och för att folkbildningsorganisationerna suttit ekonomiskt trångt. Det ökade statsstödet gjorde att föreläsningssarrangörerna kunde börja satsa på modernare metoder, friskare ämnesval och mera kvalificerade föreläsare. Folk strömmade till. TV-psykosen började också gå över, och man ville ut och se talare igen. Vidare hade behovet av information om samhället gjort sig alltmera kännbart.

Ett länge uppdämt behov i studieförbunden och hos allmänheten av tidsenliga föreläsningar skapade plötsligt en ström av statsbidragsansökningar till den centrala föreläsningssbyrå. Samtidigt fortsatte arvodes-, rese- och traktamentskostnaderna för föreläsarna att stiga. Statsbidraget höll sig emellertid kvar kring 2,1 miljoner kronor, varav 1,7 miljon till de direkta föreläsningarna ute på fältet.

Åren före 1963 låg antalet statsbidragsberättigade föreläsningssstimmar vid ca 20 000 per år. Budgetåret 1963/64 blev slutsumman 20 952, och budgetåret 1964/65 kom så en mer än fyrtiofemprocentig ökning till 30 576, trots att föreläs-

ningsbyrån i godkännandefrågor följde en restriktiv linje, inte minst i fråga om avgränsningen gentemot underhållningsbetonad verksamhet. Ekonomiskt möjliggjordes ökningen genom tillgången på från föregående verksamhetsår överskjutande avgiftsmedel.

Expansionen från arbetsåret 1964/65 fortsatte i stegrad takt under höstterminen 1965. Under senare delen av hösten tvingades föreläsningssbyrån att genomföra en strikt fördelning av återstående anslagsmedel per organisation, och vid vårterminens början 1966 var så gott som hela statsbidraget disponerat. Följden av bidragets otillräcklighet i förhållande till den ökade efterfrågan i kombination med den oväntat snabba förbrukningen av föreläsningstimmar redan under hösten 1965 blev att många kvalificerade arrangemang under våren 1966 helt måste bekostas av arrangörerna själva eller icke kunde genomföras. Bidrag förmedlades under verksamhetsåret 1964/65 till 25 285 föreläsningstimmar.

Föreläsningssverksamhetens kraftiga expansion under 1965/66 innebar alltså att tillgängliga anslagsmedel visade sig otillräckliga i förhållande till den ökade efterfrågan. Eftersom någon förbättring av situationen genom höjda statliga bidrag inte inträdde för arbetsåret 1966/67 beslöt föreläsningssbyråns styrelse att genom en höjning på ca 20 procent av arrangörernas avgifter till byrån försöka motverka alltför kännbara nedskärningar av verksamhetens omfång. Samtidigt kvoterades de under 1966/67 tillgängliga bidragsberättigade föreläsningstimmarna, som kom att uppgå till 24 477, på de olika arrangörerna. Behovet av bidragsberättigade föreläsningstimmar var emellertid betydligt större. Någon balans mellan tillgång och efterfrågan fanns ej under arbetsåret 1966/67 och kommer icke heller att finnas under innevarande verksamhetsår 1967/68. Samma blir förhållandet under verksamhetsåret 1968/69.

Skolöverstyrelsens förslag om en höjning av bidraget till den allmänna föreläsningssverksamheten med 140 000 kronor för budgetåret 1968/69 är väl motiverat och utan tvivel tilltaget i underkant. Ett bifall till departementschefens avstyrkande av denna uppräknig kommer att hårt gå ut över en verksamhet, som äntligen skjutit fart och som folkbildningsmässigt blivit mycket givande. Föreläsningssverksamheten står och faller i stort med statsbidragen. Arvodessminskningar för föreläsarna och avgiftshöjningar för allmänheten är knappast möjliga.

Under hänvisning till vad som ovan anförts hemställs,

att riksdagen må besluta att till *Bidrag till föreläsningssverksamhet m. m.* för budgetåret 1968/69 på driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett anslag av 2 430 000 kronor, innebärande en höjning av medelsanvisningen till den allmänna föreläsningssverksamheten med 140 000 kronor.

Stockholm den 26 januari 1968

Ove Nordstrandh (h)